

Linköpings universitet

HÄLSOUNIVERSITETET

Institutionen för Nervsystem och Rörelseorgan
Arbets terapeututbildningen, 120 p
Vårterminen 2005
LIU-INR/AT-C--05/006--SE

**Vilka aktiviteter iranska kvinnor fyller sin vardag med
— En dimension av delaktighet**

**Mirjam Blomster
Martina Wikström**

Handledare: Lena Haglund

Arbetets art:	Uppsatsarbete omfattande 10 poäng, 60 poängsnivå, inom ramen för arbetsterapeututbildning, 120 poäng.
Titel:	Vilka aktiviteter iranska kvinnor fyller sin vardag med - En dimension av delaktighet
Titel på engelska:	Occupations in Everyday Life for Women from Iran: a Dimension of Participation
Författare:	Mirjam Blomster och Martina Wikström
Handledare:	Lena Haglund
Termin:	Vårterminen 2005
Antal sidor:	31 sidor

SAMMANFATTNING

Invandrar kvinnor lider av större ohälsa än svenskar och invandrar män. Delaktighet i meningsfulla aktiviteter är viktigt för att utveckla och bibehålla fysisk hälsa, mental hälsa och livstillfredsställelse. Vidare är delaktighet och inflytande i samhället en grundläggande förutsättning för hälsa. Många arbetsterapeuter har pga. okunskap, svårigheter i bemötandet av patienter med annan kulturell bakgrund. Vidare är flera bedömningsinstrument som arbetsterapeuter använder sig av inte anpassade till olika kulturer. Syftet med studien är att undersöka hur kvinnor från Iran är delaktiga i det svenska samhället. Det som mer specifikt undersöktes var vad de iranska kvinnorna fyllde sin vardag med och om de är tillfredställda med det de gör. Författarna använde sig av aktivitetsdagböcker vid insamlingen av data. Vid namngivandet av aktiviteterna inspirerades författarna av ICF:s begreppsapparat. Resultatet visade att majoriteten av kvinnorna var tillfredsställda med sin vardag. De aktiviteter som oftast utfördes av kvinnorna var "äta och dricka" och "hemliv". De aktiviteter som utfördes minst antal gånger under dagen var, "tillämpa kunskap" och "motion". De flesta aktiviteter utförde kvinnorna ensamma eller tillsammans med släkt eller familjemedlem. Aktiviteterna "rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet" och "arbete och sysselsättning" var de aktiviteter som utfördes procentuellt sett oftast tillsammans med vän eller annan person som inte är släkt eller familjemedlem.

Sökord: arbetsterapi, delaktighet, aktivitet, iranska kvinnor, tillfredsställelse.

Faculty of Health Sciences
Occupational Therapy Programme

Title: Occupations in Everyday Life for Women from Iran: a Dimension of Participation
engelska:

Authors: Mirjam Blomster and Martina Wikström

Term: Spring term 2005

ABSTRACT

Immigrant women suffer more from bad health than Swedish people and immigrant men. To develop and maintain physical health, mental health and satisfaction in life, participation in meaningful occupations is important. Further, participation and influence in the society is an essential condition for health. Many occupational therapists have difficulty in treating patients with another cultural backgrounds, due to lack of knowledge. Further, several assessments that occupational therapists use are not adapted to different cultures. The aim of the study was to investigate how women from Iran participate in Swedish society. More specifically, the aim was to investigate what occupations the women fill their everyday life with, and whether they were satisfied with their occupations. An occupational diary was used to collect data. To name the occupations, ICF was used as inspiration. The result showed that most women in general were satisfied with their everyday life. The occupations most frequently performed by the women during the day were, “applied knowledge” and “exercise”. The result also implied that the women performed most of the occupations alone or with family. “Recreation outside home” and “work and occupy” were occupations that were done in most cases together with a friend or another person not related to the family.

Key words: occupational therapy, participation, occupation, women from Iran, satisfaction.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Bakgrund.....	5
2.1 Hälsa hos invandrare.....	5
2.2 Genusperspektiv och fördomar.....	6
2.3 International Classification of Functioning, Disability and Health.....	6
2.4.1 Arbetsterapi.....	7
2.4.2 Arbetsterapi i relation till etnicitet och kultur.....	7
2.4.3 A Model Of Human Occupation och aktivitetsbegreppet.....	8
2.4.4 Delaktighet i förhållande till arbetsterapi.....	9
3. Syfte.....	10
4. Metod.....	11
4.1 Konstruktion av aktivitetsdagbok.....	11
4.2 Urval.....	12
4.3 Genomförande.....	12
4.4 Bearbetning av data.....	13
5. Resultat.....	14
5.1 Tillfredsställelse.....	14
5.2 Aktiviteter.....	14
5.3 Med vem kvinnorna utförde aktiviteterna.....	15
5.4 Betydelsen av aktiviteten.....	16
5.5 Framtida önskningar.....	18
6. Diskussion.....	19
6.1 Metoddiskussion.....	19
6.2 Resultatdiskussion.....	20

Referenser

Bilaga I

Bilaga II

Bilaga III

1. Inledning

Sverige är ett mångkulturellt land och under 2004 invandrade cirka 47 500 personer till Sverige. Iranier är en av de större invandrar grupperna i Sverige, då 40 000 iranier har invandrat till Sverige sedan 1979 på grund av oroligheter i Iran (www.migrationsverket.se). Ett flertal studier har redovisats att invandrare har sämre hälsa än infödda svenskar, och att invandrar kvinnor lider av ännu större ohälsa än invandrar män (Wiking, Johansson, Sundqvist 2004, Socialstyrelsen (2000:3)). Detta gjorde att författarna tyckte att det skulle vara av intressant att studera vilka aktiviteter kvinnor från Iran fyller sin dag med.

2. Bakgrund

2.1 Hälsa hos invandrare

Melin R, Fugl-Meyer KS, Fugl-Meyer AR (2003) genomförde en studie bland 18-64 åringar i Sverige, där studerades den egna upplevelsen av livskvalitet inom olika områden. De olika områden som undersöktes var utbildningsnivå, anställningssituation, nuvarande ekonomisk situation, nuvarande hälsa, subjektiv utförande kapacitet, nivå av fysisk aktivitet, kön, ålder, ha/inte ha partner och att vara eller inte vara första generationen invandrare. Studien visade, att vara första generationen invandrare var en negativ faktor som påverkade livskvaliteten inom områdena: livet som helhet, partner relationer, familjelivet, ADL, psykisk hälsa, fritid, kontakt med andra människor och ekonomi. Studien visade även att första generationens invandrare var nöjda med sitt sexliv, den somatiska hälsan och sin arbetssituation.

Wiking E. Johansson S. Sundqvist J (2004) utförde en studie om hur invandrare i Sverige från Turkiet, Polen och Iran såg på sin egen hälsa. Resultatet visade att bara var tredje turkisk kvinna hade god kunskap i det svenska språket. Medan kvinnor från Polen var mer anpassade till det svenska språket och den svenska kulturen. Kvinnorna från Turkiet, Polen och Iran rapporterade sig diskriminerade och upplevde en högre grad av diskriminering än männen från samma land. Studien påvisade en skillnad på hur kvinnor upplevde sin hälsa. Det var 43 % av turkarna, 41 % av iranierna, 22 % av polackerna och 13 % av svenskarna som upplevde dålig hälsa.

Socialstyrelsen (2000:3) skrev en rapport om invandrades hälsotillstånd. Rapporten byggde på en intervjuundersökning från 1996, med invandrare i åldrarna 27-60 år från fyra länder, Chile, Iran, Polen och Turkiet, som kom till Sverige under 1980-talet. Undersökningen visade att samma faktorer som påverkade svenskens hälsa också påverkade invandrarens. De faktorer som påverkade hälsan beskrevs i studien vara bland annat om man är ensamboende, har låg utbildningsnivå, saknar arbete, har dålig ekonomi, upplever otrygghet i tillvaron och har bristande socialt stöd. Det som utgjorde den stora skillnaden mellan de olika invandrargrupperna och infödda svenskars hälsa var faktorer som att uppleva sig diskriminerad samt förmågan att tala och förstå svenska. Socialstyrelsens rapport (2000:3) visade vidare att det var stora skillnader mellan invandrades och infödda svenskars hälsa. En rad studier enligt socialstyrelsens rapport (2000:3) visade att det fanns ett könsmonster i psykiska hälsoproblem. Cirka 30-40 % av kvinnorna och 20-30 % av männen från Chile, Iran och Turkiet, uppgav nedsatt psykiskt välbefinnande. Det var 14 % av de svenska kvinnorna och 7 % av männen som uppgav sig ha nedsatt psykiskt välbefinnande. Bland polska invandrarna uppgav 28 % av kvinnorna och 14 % av männen att de hade nedsatt psykisk välbefinnande.

2.2 Genusperspektiv och fördomar

Vid en jämförelse av hur den svenska kvinnan spenderade sin tid 1990/1991 med 2000/2001 visade det sig att den största förändringen var att kvinnors obetalda arbetstid hade minskat. Den svenska kvinnan spenderade generellt 40 minuter per dag mindre arbetstid på hushållsrelaterade sysslor än vad de gjorde tio år tidigare. Trots det spenderade den svenska kvinnan fyra timmar, vilket motsvarar 50 % mer tid än vad män gjorde, på hushållssysslor. Istället spenderade män mer timmar om dagen åt betalt arbete än vad kvinnan gjorde. Vid skaffandet av barn var det mestadels kvinnan som minskade sitt betalda arbete för att ta hand om barnen (Erlandsson LK 2003)

Fördomar innebär åsikter eller attityder som en grupp människor har om en annan grupp. Medan diskriminering innebär det faktiska beteendet gentemot dem. Fördomar inbegriper förutfattade meningar om en individ eller grupp som oftast grundats på hörsägen istället för på erfarenhet eller fakta. Människan har ofta positiva fördomar om den grupp som de själva tillhör till och negativa fördomar om andra grupper (Giddens 2001). I Sverige finns det fördomar om att den iranska kvinnan är underkuvad och passiviserad (Enander 2001, Eyruml 1998). Enander (2001) menar att denna bild inte stämmer, utan att de iranska kvinnorna är väldigt olika. Enligt Eyruml (1998) är de iranska familjerna i Sverige ofta isolerade kärnfamiljer med ett begränsat umgänge med andra. De flesta saknar släktnätverket, familjekrets eller hjälpsamma personer i sin omgivning och har av dessa orsaker inte någon att vända sig till under uppstådda svårigheter. Detta gör att de iranska kvinnorna vänder sig direkt till kvinnojouren eller andra allmänna institutioner vid svårigheter, vilket medför att det ser ut som de iranska kvinnorna blir mer och oftare misshandlade än de svenska kvinnorna. Den svenska kvinnan har ett större utbud av nätverk som de i första hand vänder sig till vid liknande svårigheter, innan de tar kontakt med en kvinnojour eller andra allmänna institutioner. En studie av arbetslivsinstitutet (www.arbetslivsinstitutet.se) som gjordes på 30 kvinnor och 30 män i en svensk ort, visade att det var många iranska kvinnor som kände sig isolerade i sina hem, de lever ofta ett osynligt liv i hemmet eller haft informella jobb (obetalt arbete).

2.3 International Classification of Functioning, Disability and Health

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) definierar delaktighet enligt följande:

“Delaktighet är en persons engagemang i livssituationer i förhållande till hälsotillstånd, kroppsfunktioner och somatiska strukturer, aktiviteter och kontextuella faktorer.”

Delaktighet är, enligt ICF:s definition, att vara accepterad av andra och ha tillgång till nödvändiga resurser. Enligt ICF kan man förklara delaktighet som en följd av ett förhållande mellan en persons hälsotillstånd, personfaktorer och yttre faktorer i personens omgivning (Socialstyrelsen 2003).

ICF presenterar delaktighet och aktivitet tillsammans i olika dimensioner i en förteckning som består av nio områden. Dessa områden sträcker sig över olika aspekter av en människas liv. Områdena handlar om: 1) Lärande och tillämpa kunskap, 2) Allmänna uppgifter och krav, 3) Kommunikation, 4) Förflyttning, 5) Personlig vård, 6) Hemliv, 7) Mellanmänskliga relationer, 8) Viktiga livsområden, 9) Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv. Områdena förklarar delaktighet och aktivitet från enkla grundläggande komponenter till mer komplexa och sammansatta uppgifter. ICF menar att det kan uppstå delaktighetsinskränkning om det blir

ett problem eller brister i engagemang eller problem i det sätt personen engagerar sig i olika livssituationer. Även omgivningen kan bidra till inskränkningar på en persons delaktighet genom avsaknad av underlättande faktorer (Socialstyrelsen 2003).

2.4.1 Arbetsterapi

Enligt Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, FSA (2005) är målet med arbetsterapi att möjliggöra för klienten att leva ett värdefullt liv i enlighet med sina egna önskemål, behov och i förhållanden till omgivningens krav. Ett viktigt grundtagande inom arbetsterapi är att varje människa måste ses som en unik individ och som en helhet och inte som en separat enhet (Creek 2002). Ämnet arbetsterapi innehåller både medicinsk-, social- och samhällsvetenskaplig kunskap. Ett grundtagande inom arbetsterapi är att meningsfull aktivitet leder till hälsa, utveckling samt välbefinnande för individen (Creek 2002). "World Federation of Occupational Therapists" (2004) definierar arbetsterapi som:

"Occupational therapy is a profession concerned with promoting health and well being through occupation. The primary goal of occupational therapy is to enable people to participate in the activities of everyday life. Occupational therapists achieve this outcome by enabling people to do things that will enhance their ability to participate or by modifying the environment to better support participation (WFOT 2004)".

Enligt socialstyrelsen (www.sos.se) omfattar arbetsterapeutens yrkesområde barn, ungdomar, vuxna och äldre med vanligt förekommande hälsoproblem som begränsar eller hotar att begränsa dessa individers aktivitet och delaktighet i det dagliga livet. Arbetsterapeutens insatser används i förebyggande, habiliterande och rehabiliterande syfte. Det är också viktigt att arbetsterapeuten arbetar utifrån klientens egna resurser, så att dessa tas tillvara och utvecklas utifrån klientens egna behov och önskemål.

2.4.2 Arbetsterapi i relation till etnicitet och kultur

Charlotte Löfqvist och Mona Eklund (1995) intervjuade sex arbetsterapeuter i Sverige för att ta reda på deras reflektioner kring arbete med invandrapatienter. Några av arbetsterapeuterna tyckte att det lätt uppstod missförstånd vid arbete med invandrapatienter och kunde känna osäkerhet inför ovana och oförberedda situationer. Några av arbetsterapeuterna uttryckte att de skulle behöva mer kunskap om andra kulturer för att kunna förstå invandrarnas reaktioner och levnadssätt, då arbetsterapeuterna ställer krav på invandrarna att anpassa sig till svenska förhållanden. Samtliga arbetsterapeuter upplevde språksvårigheterna som ett problem. Att möta patienter från Iran, Irak eller medelhavsländerna innebär att på ett annat sätt än i Sverige möta hela familjen, situationen är hela familjens angelägenhet. Det finns en större självklarhet i att ställa upp för anhöriga, speciellt för sina äldre, men även för sina vänner. Detta upplevde arbetsterapeuterna som att de gjorde större intrång i en invandrar familj än i en svensk familj.

En holländsk studie från 1992 som handlar om mångkulturell arbetsterapi visade att de värderingar och attityder som ligger till grund för de arbetsterapeutiska teorier och modeller är präglade av den västerländska kulturen. Studien kom fram till att det speciellt är synen på deltagande i aktiviteter och uppfattningen av självständighet som skiljer sig mellan de olika kulturerna. Dessa olika uppfattningar medför hinder och svårigheter i mötet mellan olika kulturer i det arbetsterapeutiska arbetet. Människans aktivitetsbehov är en av de grundläggande hörnstenarna i arbetsterapi och även arbetsterapeutens viktigaste faktor vid

behandling. Tanken att vara aktiv när man är sjuk eller har en funktionsnedsättning sammanstötter med synen på sjukrollen i många icke-västerländska kulturer. Likaså är det i många icke-västerländska kulturer ett respekterat val att vara beroende av andra och medför alltså inte en förlust i självkänslan som det ofta kan medföra i de västerländska kulturerna. Med hjälp av dessa resultat slogs det fast i undersökningen att det finns ett behov av att utveckla strategier och anpassningar av arbetsterapeutiska mål och antaganden för att bättre kunna möta dessa patientgrupper (Kinébanian & Stomph 1992).

I USA är mer än 90 % av arbetsterapeuterna européamerikaner, medan bara 76 % av amerikanska populationen är européamerikaner. Invandrarna är underrepresenterade i det arbetsterapeutiska yrket. Detta medför att arbetsterapeuter måste lära sig förstå och få insikt i sin egen kultur men även andras, för att kunna uppnå alla klienters behov, även klienter som tillhör en annan kultur och etnisk bakgrund än den egna. Ett sätt för att förstå andra är via självmedvetenhet. Ett antagande är att de som har en bra självinsikt är bra på att förstå sin egen och andras kultur. Genom detta kan det tyckas att det är viktigt med multikulturell kompetens träning som ger arbetsterapeuten en vidare syn på människan i alla kulturer (Williard, Spackman, Crepeu, Cohn, Schell 2003).

FSA (www.fsa.se) har sedan 2003 fört statistik över hur många arbetsterapeuter som arbetar i Sverige med utländsk härkomst. Frågan är dock inte obligatorisk. Sammanlagt har 5367 arbetsterapeuter svarat på frågan, utav dessa har 414 arbetsterapeuter utländsk härkomst. De standardiserade bedömningsinstrumenten grundats på normalitet som kan vara kulturbunden. Detta medför att de flesta testade bedömningsinstrument ofta är baserade på medelklass européer eller européamerikaners livsstil och erfarenheter (Williard, Spackman, Crepeu, Cohn, Schell 2003). Law (1993) anger att bedömningsinstrumenten rörande aktivitet i dagliga livet (ADL) och instrumentella aktiviteter i dagliga livet (IADL) reflekterar den nordamerikanska dominanta kulturens värderingar gällande självständighet och individuella rättigheter. Rättat hit

2.4.3 A Model Of Human Occupation och aktivitetsbegreppet

A Model of Human Occupation, MoHO (Kielhofner, 2002) är en modell som utgår från en holistisk människosyn, d.v.s. den ser till hela människan. Individen har ett grundläggande behov av aktivitet. Aktivitet är en central kraft hos människan och en källa till hälsa, välbefinnande, utveckling och förändring. Beroende på individens kön, ålder, vilka behov individen har samt vilka förväntningar omgivningen ställer ser individers aktivitetsmönster olika ut. Enligt modellen får människan ett synsätt på världen, livet och omgivningen som gör att vi beter oss på ett visst sätt samt lär oss se möjligheter till glädje och tillfredsställelse genom aktiviteter. Vidare behöver människan som i grunden är en aktiv varelse, balans mellan aktivitet och vila för att må bra. För att kunna uppnå välbefinnande är det viktigt att ha balans mellan krav och den egna kapaciteten. Kapacitet är det som bildar ett unikt aktivitetsmönster och personlighet. Uppstår det en konflikt mellan en individs nedsatta kapacitet och dennes värderingar på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning sänks individens självförtroende och självkänsla.

Modellen förklarar vad som ger människan motivation till aktivitet, hur individens aktivitetsmönster är utformat samt utförande av aktivitet. Enligt modellen består individen av fyra relaterande komponenter. Dessa komponenter är; vilja, vänjande, utförande och miljö. Vilja definieras som ett mönster av tankar och känslor som individen har om sig själv som aktör i den värld som hon/han lever i. Det som personen tycker är viktigt och meningsfullt (värderingar) och det som av individen uppfattas som personlig kapacitet och effektivitet

(personliga förmågor) samt det individen finner njutbart (intressen) tillhör viljemässiga tankar och känslor. Vänjande innebär en upprepning av aktivitetsmönster och/eller beteende i fysiska och sociala miljöer. Dessa upprepande mönster ger människan strategier av handling. Dessa strategier av handlingar kallas för vanor och roller. Vanor definieras som en benägenhet att utföra aktiviteter på ett visst sätt i kända miljöer och situationer. Rollerna som påverkar vilka slags aktiviteter som utförs. Utförande komponenten beskriver de fysiska och psykiska komponenter människan har för att kunna utföra en aktivitet. Dessutom har miljön stor påverkan på individens aktivitetsutförande. Miljön kan innehålla krav och tvång som starkt påverkar individens aktivitet, men miljön kan också vara erbjudande och ge möjligheter och resurser. Individens uppfattning av hur miljön erbjuder eller hindrar till aktivitet beror på vilka vanor, roller och vilken kapacitet han/hon har i utförandet. Den fysiska miljön beskrivs som naturliga miljöer och platser som människan har konstruerat och där aktiviteter utförs. Den sociala miljön beskrivs som bestående av människor i vår omgivning och vad de gör (Kielhofner, 2002).

2.4.4 Delaktighet i förhållande till arbetsterapi

Arbetsterapeutens arbete styrs och regleras av socialstyrelsen (2001) samt av den etiska koden för arbetsterapeuter (FSA 1998). Socialstyrelsen (2001) definierar genom sin kompetensbeskrivning grundläggande krav på arbetsterapeuten. I Socialstyrelsens beskrivning återkommer det ett flertal gånger att arbetsterapeuten ska arbeta med att öka eller bibehålla förmåga till aktivitet och delaktighet.

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Möjlighet till delaktighet och inflytande är kärnfrågor för ett demokratiskt samhälle och har visat sig påverka folkhälsan (www.fhi.se 2004). Flera arbetsterapeuter är överens om att deltagande i meningsfulla aktiviteter är viktigt för att utveckla och bibehålla fysisk hälsa, mental hälsa och livstillfredsställelse (Kielhofner 2002, Creek 2002, Trombly 2002).

Enligt Kielhofner (2002) kan man identifiera tre olika nivåer för att analysera och observera hur aktivitet utförs och hur konsekvenserna påverkar en individs liv. Dessa nivåer är: "occupational participation" (aktivitetsdelaktighet), "occupational performance" (aktivitetsutförande) och "occupational skill" (aktivitetsfärdigheter). Med "occupational participation" menas aktivitetsutförandet i stort. Det är förenat med att ägna sig åt aktiviteter så som arbete, fritid och vardagsaktiviteter som ingår i det dagliga livet. "Occupational performance" representerar större delar av handlingar som blir ett sammanhängande arbete. "Occupational skill" anger det mest detaljerade sättet att se på vad vi människor gör, i förhållande till meningsfullt deltagande. Kielhofner förklarar delaktighet utifrån WHO som beskriver delaktighet vilket innebär att ta del i samhället tillsammans med sina erfarenheter. Utifrån detta innebär "occupation participation", i MOHO att engagera sig i arbete, lek eller dagliga aktiviteter som ingår i personens sociokulturella sammanhang och är önskvärt eller nödvändigt för personens välbefinnande. Engagerandet involverar inte bara utförandet utan även subjektiva erfarenheter, dvs att utföra aktiviteter med personlig och speciell betydelse.

Varje del av "occupational participation" involverar de olika komponenter som hänger samman och påverkas av utförande kapaciteter, vänjande, vilja och miljön. "Occupational participation" är personligt i den meningen att delaktigheten påverkas av personens unika motiv, roller, vanor, styrkor och svagheter. Detta då miljön antingen kan möjliggöra eller hindra "occupation participation". Det är en komplicerad interaktion mellan personliga och

miljömässiga faktorer som formar olika komponenter av delaktighet i en persons liv. Kielhofner (2002) menar att olika element i den sociala och fysiska miljön erbjuder möjligheter och resurser som framkallar och gör valet av utförandet och delaktigheten i aktivitet. Beroende på den miljö som aktiviteter utförs i finns det olika förväntningar som främjar vissa typer av beteenden och hindrar andra beteenden (Kielhofner, 2002).

”Occupational skills”, är inbäddade i ”occupational performance” och ”occupational performance” är inbäddat i ”occupational participation”. Så när personer är delaktiga i aktiviteter utför personen ett antal aktivitetsutförande och använder ett flertal färdigheter. De flesta människors liv innehåller flera olika typer av ”occupational participation”, vilket leder till att individen efter en tid anpassar sig till aktiviteten och därmed skapas en ”occupational identity” (aktivitets identitet). ”Occupational identity” definieras som en sammansatt känsla av vem man är och önskar vara som aktiv människa. Personens vilja, vanor och tidigare erfarenheter är alla integrerade i ”occupational identity” som är sammansatt av:

- Uppfattning av kapacitet och effektivitet
- Vad man finner intressant och tillfredställande
- Vilka roller och relationer man har
- Vad man känner sig tvungen och tycker är viktigt att göra
- En känsla av bekanta rutiner i livet
- Uppfattning av ens miljö och vad den stödjer och kräver.

Dessa element är samlade över en längre tid och blir en del av personens identitet, den ger både en självdefinition och en plan inför kommande utföranden (Kielhofner, 2002).

Kielhofner (2002) menar att från den första dagen människan lär sig att utföra en aktivitet och börja delta i omvärlden genom att utföra saker skapar vi vår egen vilja, våra vanor och utförande kapaciteter. Genom denna process samarbetar vi med den fysiska och den sociala omgivningen. Dessa personliga karaktäristiska drag i samarbete med omgivningen påverkar vår delaktighet i aktivitet. Genom tiden konstruerar vi vår ”occupational identity” och utförande kapacitet genom pågående deltagande i aktivitet.

Rose-Mary Hagedorn (2001) definierar delaktighet som en definition på hur individen använder sin tid. Informationen om hur en person använder sin tid är värdefullt för en arbetsterapeut eftersom det tydligt kan visa områden med obalans och dysfunktion. Ett bra sätt att analysera en persons delaktighet är enligt Hagedorn (2001) att be patienten skriva dagbok och anteckna timme efter timme vad han/hon gör.

Utifrån vad som kommit fram i bakgrunden anser författarna att det finns ett behov av att undersöka invandrar kvinnors delaktighet i samhället. Tidigare studier har visat att invandrar kvinnor upplever större psykisk ohälsa och har en sämre hälsa i allmänhet än svenskar och invandrar männen. (Vogel J, Hjern M, Johansson S.E 2002, Melin R. Fugl-Meyer KS. Fugl-Meyer AR 2003, Wiking E. Johansson S. Sundqvist J 2004). Om dessa kvinnor sedan hamnar inom vårdkedjan, behövs större kunskap om vad de gör under dagarna för att kunna ge dem rätt behandling och stöd.

3. Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur kvinnor från Iran är delaktiga i det svenska samhället. Det vi vill undersöka mer specifikt är vad de fyller sin vardag med, och om de är tillfredställda med det de gör.

4. Metod

4.1 Konstruktion av aktivitetsdagbok

För att söka svar på studiens syfte inspirerades författarna av "Tomorrow Diary" (Harvey 1999). Enligt denna metod ges en aktivitetsdagbok ut där deltagarna noterar vilka aktiviteter de deltar i under kommande dag. Dagboken ska fyllas i varje gång byte av aktivitet sker, deltagarna fyller då i tidpunkt, aktivitet, var aktiviteten genomförs och med vem (Harvey 1999). Författarna valde att inspireras av metodens upplägg, dvs att ge ut en aktivitetsdagbok som deltagarna skulle fylla i under en dag med syftet att kartlägga vilka aktiviteter som genomfördes samt hur tillfredsställda kvinnorna var (se bilaga 1). Tillfredsställelse definierar författarna som att personen känner sig nöjd med sitt liv. Tillfredsställelse med vad de gör innebär att personen utför meningsfulla aktiviteter. De frågor som författarna valde att ställa inspirerades av Model of Human Occupation (Kielhofner 2002).

Frågan "Vad gjorde du?" ställdes för att ta reda på vilka aktiviteter invandrar kvinnorna var delaktiga i under dagen. Delaktighet i aktivitet definierar författarna som de aktiviteter personerna engagerar sig i. Enligt Kielhofner (2002) är deltagande i meningsfull aktivitet viktigt för att bibehålla och utveckla hälsa och livs tillfredsställelse. Meningsfull aktivitet definierar författarna som de aktiviteter som för personen är viktiga och önskvärda. Frågan "Bestämde du själv att du skulle göra aktiviteten?" ställdes för att författarna ville undersöka om kvinnorna själva var delaktiga i beslutet om genomförandet av aktiviteten. Kielhofner (2002) menar att om en person ska känna motivation och meningsfullhet i en aktivitet måste individen själv vara delaktig i valet av aktivitet. Av frågan "Med vem gjorde du aktiviteten?" ville författarna undersöka om kvinnorna var delaktiga i det sociala samhället, både i och utanför familjen. Med delaktighet i det sociala samhället menar författarna hur kvinnorna deltar i ett socialt sammanhang. Författarna ville genom denna fråga se vilka roller kvinnorna hade. Kielhofner (2002) menar att roller ger individen identitet, meningsfullhet och struktur i vardagen. Han menar även att när en individ har för få roller ökar risken för depression och stress relaterade fysiska problem. Frågan "För mig är den här aktiviteten?" syftade på hur viktig aktiviteten var för kvinnan. Författarna ville få insikt i hur viktig den genomförda aktiviteten var för kvinnorna för att ta reda på hur de värderade aktiviteten. Kielhofner (2002) menar att personens värderingar väcker starka känslor, om vad som är viktigt och meningsfullt, detta skapar en känsla av skyldighet att prestera utifrån sina värderingar. Handlande emot sina egna värderingar kan leda till stark ångest och olustkänsla. I frågan "Hur mycket tyckte du om att göra aktiviteten?" ville författarna ta reda på om kvinnorna tyckte om att medverka i aktiviteten, om aktiviteten var meningsfull för kvinnorna. Kielhofner (2002) menar att intressen är det som man uppskattar eller blir tillfredsställd av att göra. Intressen kommer från erfarenheten av glädje och tillfredsställelse av att göra saker. Vår dagliga glädje, välbefinnande och tillfredsställelse påverkar vår tillvaro och hjälper oss att uppehålla energi och humör. Icke meningsfulla aktiviteter kan därför minska eller ta bort känslan av glädje i aktiviteter. I figur I, visas hur dagboken konstruerades och vilka svarsalternativ varje fråga hade.

Tid	Vad gjorde Du?	Bestämde du själv att du skulle göra aktiviteten? 1 = Ja 2 = Nej	Med vem gjorde du aktiviteten? 1 = Ensam 2 = Make 3 = Barn 4 = Hela familjen 5 = Släkting 6 = Vän 7 = Annan	För mig är den här aktiviteten? 1 = Extremt viktig 2 = viktig 3 = Spelar ingen roll 4 = Gör det helst inte 5 = Aktiviteten är slöseri med tid	Hur mycket tyckte du om att göra aktiviteten? 1 = Tycker om mycket 2 = Tycker om det 3 = Varken tycker om eller inte tycker om 4 = Ogillar det 5 = Ogillar det starkt
		1 2	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

Figur I Aktivitetsdagbok med följdfrågorna och svarsalternativ

Efter att deltagarna fyllt i dagboken fick de fylla i följdfrågorna, ”Hur tillfredsställd är du med det du gör?, Är det någonting som du vill göra men inte gör idag?”. Anledningen till att dessa följdfrågor lades till, var för att få reda på om kvinnorna betraktade sin vardag som meningsfull och om de hade ett delaktigt liv i samhället. Dessutom ställdes frågan för att se om kvinnornas tillfredsställelse stämmer överens med hur de i dagboken värderade de olika aktiviteterna. Författarna valde att ställa ytterligare några frågor, detta för att få ytterligare information om hur kvinnornas vardag såg ut och vilka tankar de hade om sin framtid. De frågorna som ställdes var: ”Är det något som du vill göra i framtiden som du inte gör idag?” med följdfrågorna ”Om ja, vad är det du skulle vilja göra?”, ”Varför skulle du vilja göra det?”. Ytterligare frågor som ställdes var ”Nuvarande sysselsättning?”, ”Hur gammal är du?”, ”Civilstånd?”, ”Vilket land kommer du ifrån?”, ”Hur länge har du bott i Sverige” och ”vilken kommun tillhör du?”.

4.2 Urval

Författarna har i studien valt att använda sig av ett tillgänglighetsurval. Deltagarna i studien valdes ut genom att författarna tog kontakt med två olika iranska kvinnogrupper i södra Sverige. Kvinnogrupperna kontaktades via telefon då författarna frågade om det fanns intresse av att medverka i studien. I dessa grupper var det sammanlagt trettio kvinnor som var intresserade av att medverka. Kriterierna för att få medverka i studien var att kvinnorna var första generationens invandrare och att de kom från Iran. Kvinnorna som medverkade i studien var mellan 20 – 60 år. Av de tjugo kvinnorna som medverkade var det elva som arbetade, tre som studerade, fem som sökte arbetet samt en som var sjukskriven. Det var tretton av kvinnorna som var gifta, två som var sambo, samt fem stycken var singel. Det var tretton av kvinnorna som bott i Sverige mellan 1-5 år, två stycken som bott i landet i 6-10 år och två stycken som hade bott 11-15 år och det var tre stycken av kvinnorna som hade bott i Sverige i 21-25 år. Av de trettio kvinnor som var intresserade och fick en dagbok att fylla i var det tjugo stycken som skickade tillbaka en ifylld dagbok.

4.3 Genomförande

Författarna började med att ringa till olika iranska kvinnogrupper, utav dessa var det två som var intresserade av att delta i studien. Författarna skickade sedan brev till dessa grupper där syftet med studien förklarades samt hur tillvägagångssättet skulle ske (se bilaga 2). Sedan kontaktade författarna grupperna via telefon för att komma överens om hur de bäst skulle gå

tillväga för att samla in data. De två grupperna hade olika önskemål om hur genomförandet skulle ske. Den ena gruppen ville inte att författarna skulle besöka dem, utan ville ha enkäterna skickade till sig med beskrivning om hur de skulle fylla i dagböckerna (se bilaga 3). Gruppledaren delade sedan ut dagböckerna till de intresserade kvinnorna som tog hem dem för att fyllde i dem under en valfri dag. Gruppledaren samlade sedan in dagböckerna och skickade dem till författarna. Den andra gruppen önskade att författarna skulle komma och besöka dem för att presentera syftet med studien samt förklara hur aktivitetsdagboken skulle fyllas i. Detta gjorde författarna. Deltagarna i denna grupp fick med sig dagboken hem i ett kuvert med frimärke och adress till författarna. De skickade sedan dagboken till författarna.

4.4 Bearbetning av data

Författarna bearbetade dagböckerna för att bilda en uppfattning av vilka aktiviteter som hörde ihop med varandra. Författarna valde att bilda grupper av de olika aktiviteterna och har i denna analys valt att inspirerats av ICF:s (Socialstyrelsen 2003) aktivitetsindelning/aktivitetsbegrepp. Följande gruppindelning beslutades med tillhörande aktiviteter.

- Att tillämpa kunskap - *Studera utanför skola.*
- Kommunikation och informella sociala relationer - *Att kommunicera, umgänge, socialt umgänge hemma med familj, läsa bok med barn, prata i telefon.*
- Förflyttning - *Ta sig till och från en plats till en annan.*
- Personlig vård- *Tvättar sig, hårvård, hudvård, tandvård, kroppsvård, klä på sig.*
- Äta och dricka
- Hemliv - *Handla, bereda måltider, dukar/duka av bordet, hushållsarbete, tvätta, städa, diska, plocka undan disk, packa lunch till morgondagen, bäddar sängen, läsa posten.*
- Bistå andra - *Borsta tänderna på barn, väcka barnen, köra/följa barnen till skola/dagis eller annan aktivitet, göra läxor med barnen, läser bok med/för barnen.*
- Rekreation/fritidsaktivitet i hemmet - *Fika, vila, måla, läsa bok, tv, lyssna på musik/radio, sy, dator.*
- Rekreation/fritidsaktivitet utanför hemmet - *Gå ut och gå (ej i motionssyfte), fika på stan/eller liknande, gå på stan, bibliotek.*
- Motion - *Gå ut och gå i motionssyfte.*
- Utbildning - *Skola, svenska kurs.*
- Arbete och sysselsättning - *Arbete.*

Författarna bearbetade data genom statistikprogrammet SPSS samt dataprogrammet Excel. Vidare valde författarna att vid analysen av data reducera svarsalternativen i frågorna "För mig är den här aktiviteten?" och "Hur mycket tycker du om att göra aktiviteten?". De svarsalternativ som lades ihop med varandra i den förstnämnda frågan var, "extremt viktigt" och "viktigt" som författarna bildade till gruppen "viktig". I den andra frågan var det svarsalternativen "tycker om mycket" och "tycker om det" som lades ihop och bildade den nya gruppen "tycker om". Det visade sig att kvinnorna utförde samma typ av aktivitet vid ett flertal tillfällen under dagen. Därför valde författarna vid analys av data att lägga ihop summan av antalet tillfällen varje aktivitet utfördes totalt av samtliga kvinnor.

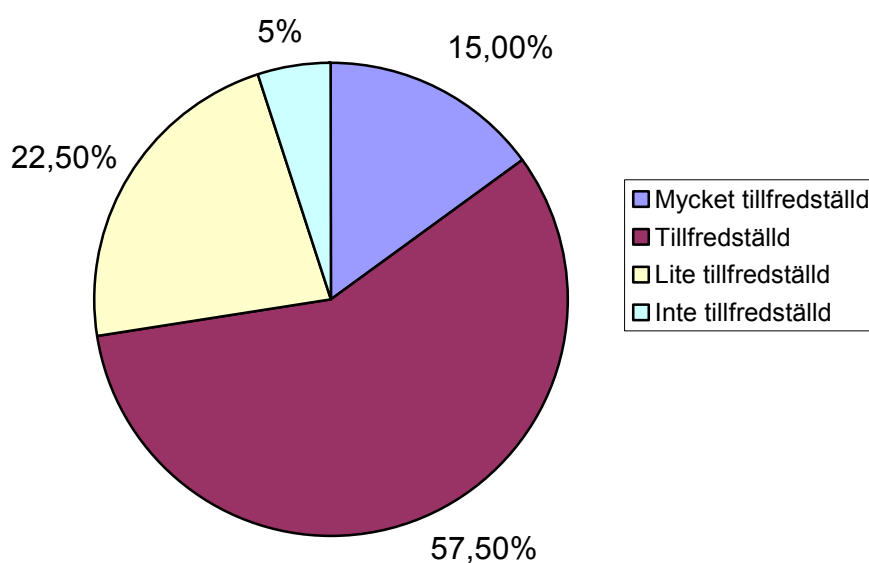
Författarna använde Spearman's correlations test vid bearbetning av data för att undersöka signifikansnivå av variablerna, kvinnornas ålder och tillfredsställelse samt hur länge kvinnorna har bott i Sverige och tillfredsställelse. Signifikantprövningen genomfördes på 0.05 nivå.

Författarna valde att inte ta med alla följdfrågor som ställdes. Den fråga som inte behandlades var vilken kommun de kom från, detta för att behålla kvinnornas anonymitet.

5. Resultat

5.1 Tillfredsställelse

I figur II redovisas resultatet av kvinnornas tillfredsställelse. Resultatet visade att majoriteten av alla kvinnor som medverkade i studien var tillfredsställda med sin vardag. Det var 15 % av kvinnorna som svarade att de var mycket tillfredsställda med det de gör, respektive 57,5 % som svarade att de var tillfredsställda med det de gör. Det var 22,5 % som gav svaret att de var lite tillfredsställda samt 5 % som angav att de inte var tillfredsställda med det de gör.

Figur II Kvinnornas tillfredsställelse av sin vardag. (n =20)

Spearman's correlations test, visar att det inte fanns någon signifikant samband mellan kvinnornas ålder och tillfredsställelse samt hur länge kvinnorna har bott i Sverige och tillfredsställelse.

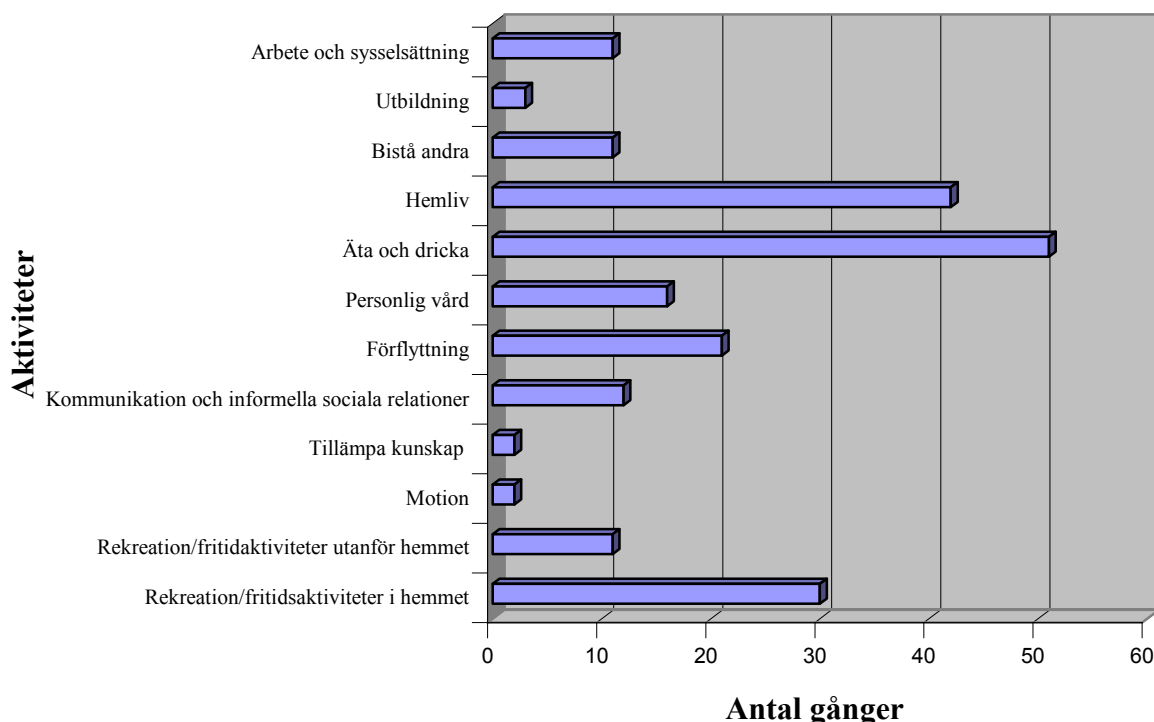
5.2 Aktiviteter

I tabell I redovisas hur många gånger kvinnorna utförde de olika aktiviteterna. Totalt genomförde kvinnorna tillsammans 212 aktiviteter under en dag. Fortsättningsvis kommer resultatet redovisas, så att kvinnornas totala mängd aktiviteter redovisas gemensamt, dvs författarna redovisar inte varje kvinna var för sig. Resultatet visade att de aktiviteter som genomfördes mest av kvinnorna var aktiviteterna "äta och dricka" som genomfördes 51 gånger och aktiviteten "hemliv" som genomfördes vid 42 tillfällen. De aktiviteter som utfördes minst av kvinnorna var "tillämpa kunskap", "motion" och "utbildning". "Motion" och "tillämpa kunskap" utfördes två gånger vardera och "utbildning" utfördes tre gånger.

Vid val av fritidsaktiviteter dominerade ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” i jämförelse med ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet”. ”Rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” utfördes 30 gånger, samtidigt som aktiviteten ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet” utfördes vid elva tillfällen.

Några aktiviteter utfördes vid ungefär lika många tillfällen. Dessa aktiviteter var ”kommunikation och informella sociala aktiviteter” som utfördes vid tolv tillfällen, ”bistå andra” utfördes vid elva tillfällen, ”personlig vård” utfördes vid 16 tillfällen och det var elva kvinnor som fyllde i att de ”arbetade eller utförde annan sysselsättning”. Aktiviteten ”förflyttning” utfördes något oftare nämligen vid 21 tillfällen.

Tabell I Hur många gånger kvinnorna utförde de olika aktiviteterna. (n = 20)

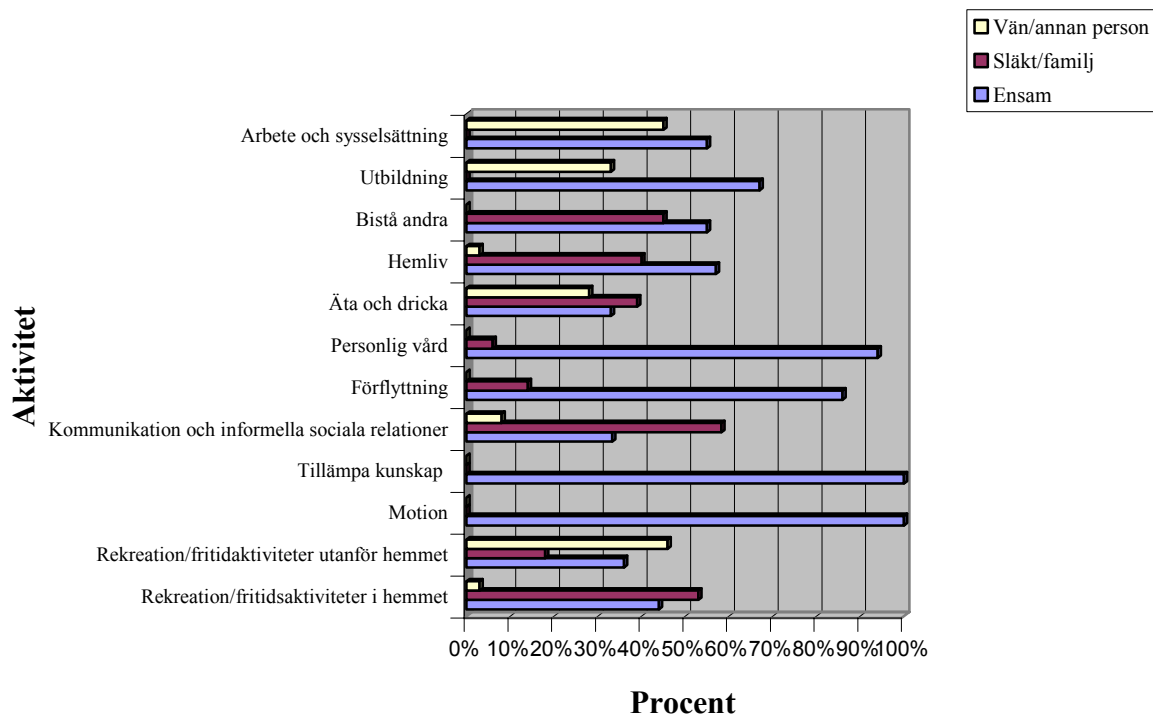
5.3 Med vem kvinnorna utförde aktiviteterna

I tabell II redovisas med vem kvinnorna utförde aktiviteterna tillsammans med i procent. Aktiviteterna ”motion” (100 %), ”tillämpa kunskap” (100 %), ”personlig vård” (94 %) och ”förflyttning” (86 %) genomfördes av kvinnorna mestadels ensamma. Alla aktiviteterna utfördes vid något eller några tillfällen ensamma av kvinnorna. De aktiviteter som oftast utfördes med vän/annan person var ”arbete och sysselsättning” (45 %), ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet” (46 %) samt ”utbildning” (33 %). Medan aktiviteterna ”hemliv” (3 %), ”kommunikation och informella sociala relationer” (8 %), ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” (3 %) utfördes i mindre utsträckning tillsammans med någon vän eller annan person.

Aktiviteterna som kvinnorna oftast utförde tillsammans med sin familj eller släkt var ”kommunikation och informella sociala relationer” (53,3 %) och ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” (53 %). Resultatet visade även att kvinnorna inte utförde aktiviteterna ”arbete och sysselsättning”, ”tillämpa kunskap”, ”motion” med sin familj eller släkt utan dessa aktiviteter gjordes självständigt eller med en vän eller annan person. Aktiviteterna ”personlig vård” (6 %), ”förflyttning” (14 %) och ”reaktion/fritidsaktiviteter utanför hemmet” (18 %) var

aktiviteter som utfördes av kvinnorna tillsammans med släkt och/eller familj men vid ett fåtal tillfällen. Den aktivitet som kvinnorna utförde i ungefär lika stor utsträckning tillsammans med både vän/annan person eller ensam, var ”arbete och sysselsättning”.

Tabell II Vem kvinnorna utförde aktiviteten med. (n = 20)

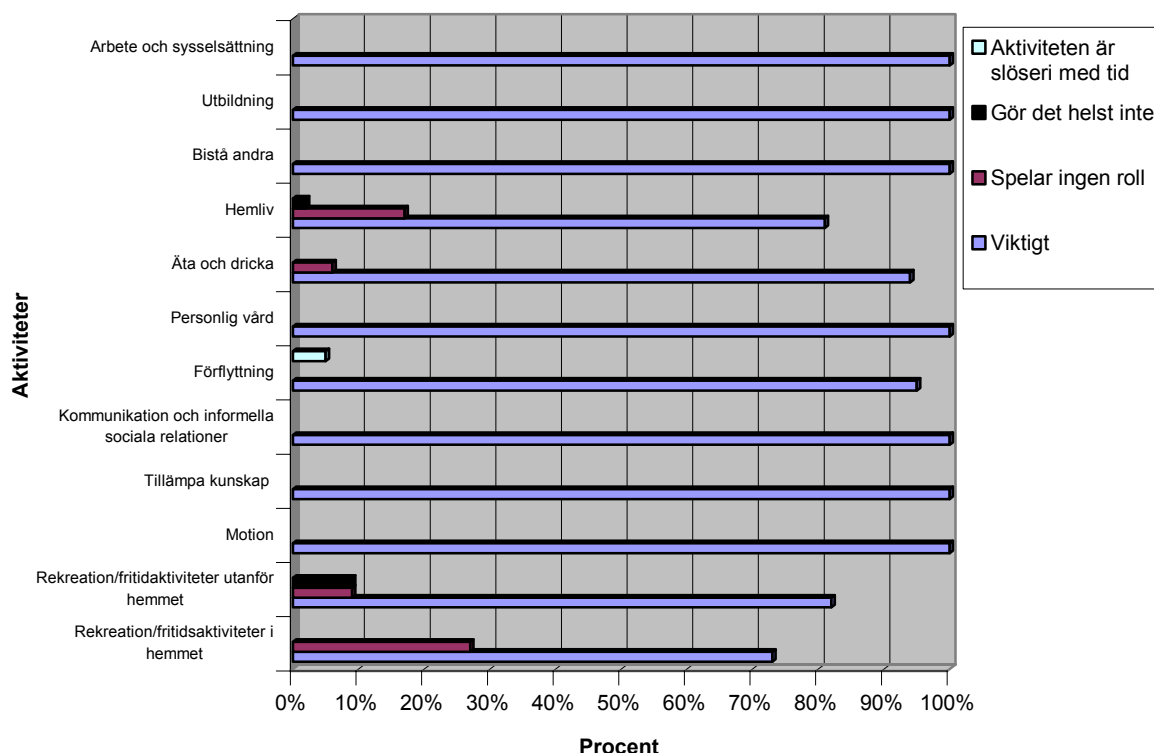

5.4 Betydelsen av aktiviteten

På frågan hur kvinnorna betraktade betydelsen av aktiviteten fick författarna fram att samtliga kvinnor som genomfört aktiviteterna ”arbete och sysselsättning”, ”utbildning”, ”bistå andra”, ”personlig vård”, ”kommunikation och informella sociala aktiviteter”, ”tillämpa kunskap” och ”motion” ansåg att dessa var viktiga.

Det var vid 27 % av tillfällena som kvinnorna värderade aktiviteten ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” som att aktiviteten inte spelade någon roll. Aktiviteten ”hemliv” var det 17 % av aktivitetstillfällena som skattades som att aktiviteten inte spelade någon roll. Det var under 10 % av aktivitetstillfällena som kvinnorna skattade aktiviteten ”förflyttning” som slöseri med tid. Aktiviteten ”hemliv” och ”rekreation och fritidsaktiviteter utanför hemmet” skattades under 10 % av aktivitetstillfällena, av kvinnorna som gör det helst inte. Hur kvinnorna skattade betydelsen av aktiviteten redovisas i tabell III

Tabell III Aktivitetens betydelse för kvinnorna. (n = 20)

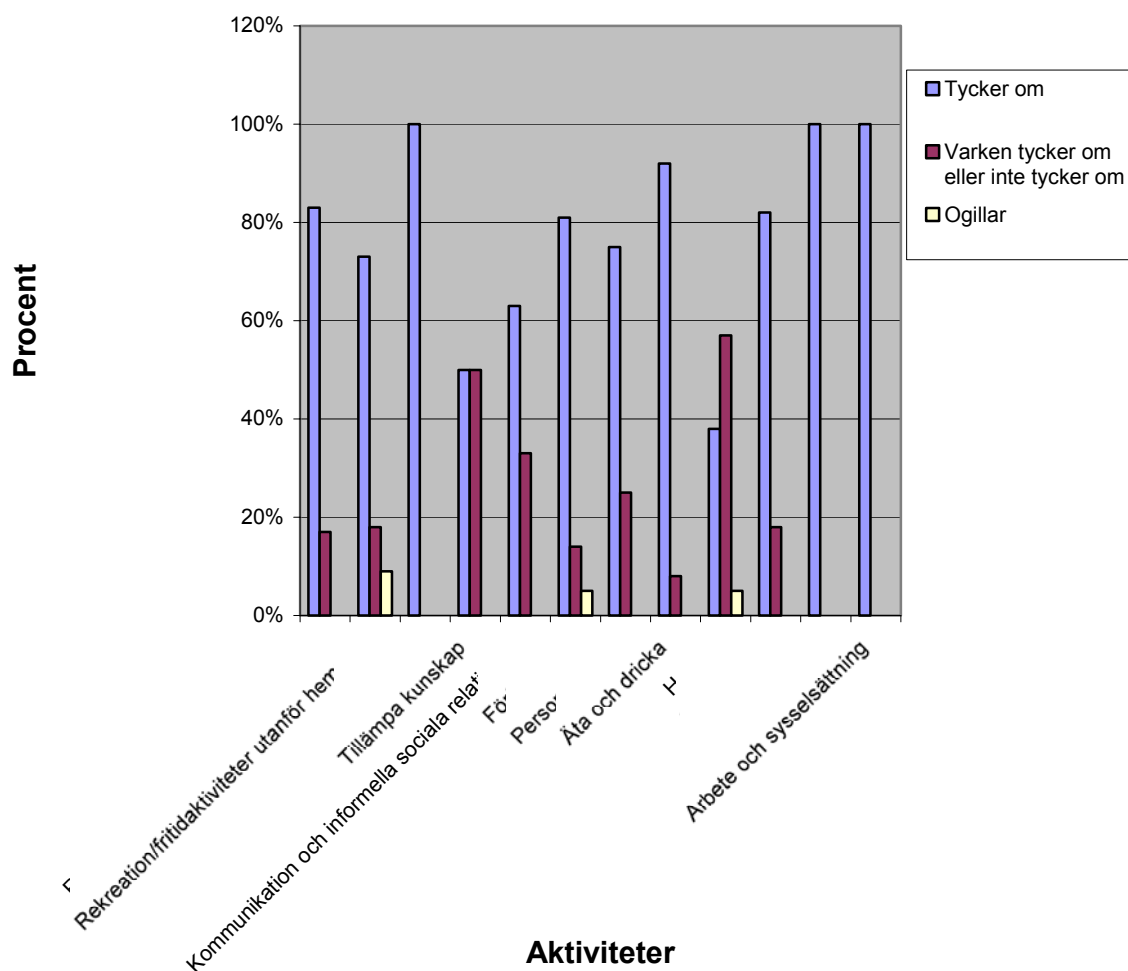

I tabell III redovisas hur mycket kvinnorna tyckte om att utföra de olika aktiviteterna. Det var tre aktiviteter som kvinnorna vid samtliga aktivitetstillfällen tyckte om att utföra. Dessa aktiviteter var ”arbete och sysselsättning”, ”utbildning”, ”motion”. Aktiviteterna ”bistå andra” (82 %), ”äta och dricka” (92 %), ”personlig vård” (75 %), ”förflyttning” (81 %), ”kommunikation och informella sociala relationer” (67 %), ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet” (73 %) och ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” (83 %), skattades vid majoriteten av tillfällena som att kvinnorna tyckte om dem.

Kvinnorna skattade aktiviteten ”hemliv” vid flest antal tillfällen (57 %) som att de varken tycker om eller inte tycker om aktiviteten. Vidare skattades aktiviteten ”tillämpa kunskap” lika mellan alternativen tycker om (50 %) och varken tycker om eller inte tycker om (50 %). Ytterligare aktiviteter som skattades som att kvinnorna varken tycker om eller inte tycker om dem var ”bistå andra” (18 %), ”äta och dricka” (8 %), ”personlig vård” (25 %), ”förflyttning” (14 %), ”kommunikation och informella sociala relationer” (33 %), ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet” (18 %) och ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet” (17 %).

Det var tre aktiviteter som kvinnorna skattade vid ett par tillfällen som att de ogillade dem. Dessa aktiviteter var ”hemliv” (5 %), ”förflyttning” (5 %) och ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet” (9 %).

Tabell III Hur mycket kvinnorna tyckte om att utföra de olika aktiviteter. (n = 20)

5.5 Framtida önskningar

På frågan, ”Är det något som du vill göra i framtiden men du inte gör idag?” var det elva kvinnor som svarade ja. Fem av kvinnorna skrev att de i framtiden ville ha ett jobb. Det var en kvinna som skrev att hon ville lära sig bättre svenska för att kunna söka arbete. Två kvinnor skrev att de ville utföra mer fysiska aktiviteter och satsa mer på kropp och hälsa, dessutom skrev en av dem att hon vill träffa sina kompisar och dra ner på vardagsstressen. Det var två kvinnor som skrev att de ville studera det engelska språket. En av dem skrev att anledningen till att hon vill läsa engelska är att hon har användning av språket vid utomlands resor. Medan den andra kvinnan skrev att hon vill vara mer aktiv än vad hon är idag. Det var en kvinna som skrev att hon ville bli frisk för att kunna göra det hon vill. Vidare visade resultatet att nio av kvinnorna svarade nej på frågan, ”Är det någonting som du vill göra i framtiden men du inte gör idag?”.

5.6 Summering

Majoriteten av kvinnorna var tillfredsställda med sin vardag. Det var bara en liten del av kvinnorna som svarade att de inte var tillfredsställda. De aktiviteter som utfördes oftast av kvinnorna var ”äta och dricka” och ”hemliv”, dessa båda utfördes sammanlagt mer än 40 gånger under dagen. De aktiviteter som utfördes minst antal gånger under dagen var,

”tillämpa kunskap” och ”motion” som båda utfördes två gånger. Det är samtidigt just dessa två aktiviteter, ”tillämpa kunskap” och ”motion” som är de enda aktiviteter kvinnorna utförde ensamma vid samtliga aktivitetstillfällen. De aktiviteter som utfördes över 40 % av aktivitetstillfällena tillsammans med vän/annan person, annan än familjemedlem eller släkt, var ”arbete och sysselsättning” och ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet”. De aktiviteter som utfördes över 50 % av aktivitetstillfällena tillsammans med släkt/familj var ”kommunikation och informella sociala relationer” och ”rekreation/fritidsaktiviteter i hemmet”. Majoriteten av alla kvinnor skattade alla aktiviteter som viktiga. Aktiviteterna ”arbete och sysselsättning”, ”utbildning” och ”motion” var aktiviteter som kvinnorna vid samtliga aktivitetstillfällen tyckte om att utföra. Aktiviteterna ”hemliv”, ”förflyttning” och ”rekreation/fritidsaktiviteter utanför hemmet”, var de enda aktiviteter som kvinnorna skattade att de ogillade men det var endast ett fåtal procent av de aktivitetstillfällen som dessa aktiviteter utfördes. Fem av kvinnorna ville i framtiden ha ett arbete.

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

Författarna valde att i studien använda en aktivitetsdagbok. Författarna inspirerades vid utvecklandet av aktivitetsdagboken av Harveys (1999) ”Tomorrow Diary”. Anledningen till att författarna inte följde Harveys (1999) utformning fullständigt, var att författarna ansåg att en del förändringar var tvungna att göras för att passa till studiens målgrupp och syfte. Det som författarna valde att förändra, var att kvinnorna skulle få tillgång till redan konstruerade svarsalternativ, istället för att själva behöva skriva, då vissa av kvinnorna hade uttalad svårighet i svenska språket. Kielhofner (2002) menar att färdigkonstruerade svarsalternativ underlättar ifyllandet av denna typ av datainsamling. Författarna valde även att ta bort frågan angående på vilken plats utförandet av aktiviteten skedde, som fanns med i Harveys (1999) ”Tomorrow Diary”. Anledningen till att författarna valde att inte ta med frågan var att de ansåg den som orelevant för studiens syfte, men även för att författarna trodde att de skulle i stora drag kunna se var de olika aktiviteterna utfördes genom bearbetning av dagböckerna.

Författarna vill framhålla att datainsamlingen utfördes på olika tillvägagångssätt vid de två kvinnogrupperna. Detta anser författarna kan ha påverkat resultatet. Då risken finns för att kvinnorna uppfattat informationen på olika sätt och därför haft olika förutsättningar vid ifyllandet av aktivitetsdagboken kan detta ha givit olika resultat. Orsaken till att författarna gick tillväga på olika sätt var att grupperna hade olika önskemål och författarna ville vara grupperna tillmötesgående. Detta är i enlighet med vad Depoy och Gitlin (1999) som menar att det vid datainsamlingen är viktigt att skapa en situation som underlättar för informanterna.

Författarna är medvetna om att det hade varit bra om en pilotstudie genomförts. Detta för att få svar på frågor som, om aktivitetsdagboken och instruktionerna var lättförståeliga, hur lång tid det tog att fylla i aktivitetsdagboken, samt mättes det som skulle mätas genom dagboken (Bell 2000, Depoy och Gitlin 1999). Anledningen till varför författarna inte valde att genomföra en pilotstudie var på grund av tidsbrist. Författarna anser ändå att dagboken mätte det den var avsedd att mäta.

Författarna valde att använda sig av Spearman´s correlations test för att se om det fanns något signifikant samband mellan kvinnors ålder och tillfredsställelse samt hur länge kvinnorna har bott i Sverige och tillfredsställelse. Anledningen till att Spearman´s correlations test användes var att skalorna som testades var ordinalskalor.

Vid bearbetning av data framkom det att flera av kvinnorna skrev kommentarer utöver de frågor som författarna ställt i enkäten. Detta kan tyda på att författarna skulle ha haft en ”övrigt” fråga med i enkäten. Kanske hade det resulterat att författarna fått fler kommentarer att komplettera resultatet med.

6.2 Resultatdiskussion

Flera av kvinnorna skrev kommentarer i dagboken. Kommentarererna handlade om negativa känslor och tankar angående sitt aktivitetsutförande och delaktighet i samhället. Detta tror författarna beror på att denna studie har gett vissa av kvinnorna viss insikt i hur deras vardag faktiskt ser ut samt hur de faktiskt anser sig uppleva tillfredsställelse i sin vardag. Författarna fick också ett par kommentarer om att kvinnorna ansåg det positivt att författarna uppmärksammade dem som en målgrupp. Dessa kommentarer fick författarna att fundera över om det kan vara så att denna typ av studie, kan bidra till att väcka känslor bland deltagarna. Det kan vara så att deltagarna tidigare inte funderat så mycket över sin vardagssituation och ifyllandet av enkäten kan då ha fått deltagarna att börja fundera. Utifrån dessa funderingar anser författarna att denna typ av studier bör utföras med extra försiktighet och noggrannhet vid bemötandet av deltagarna, då det verkar vara en känslig situation. Författarna anser att det i denna situation uppstår ett etiskt dilemma, eftersom om man väljer att inte genomföra liknande studier på grund av att svår hanterade känslor kan frambringas, kommer man aldrig få kunskap eller förståelse för dessa frågor. Författarna anser att det är viktigt att få svar på dessa frågor och därför behövs denna typ av studier utföras i högre grad.

Aktiviteterna ”arbete och sysselsättning”, ”utbildning” och ”motion” var aktiviteter som inte utfördes ofta av kvinnorna, men vid de tillfällena som aktiviteterna utfördes skattade kvinnorna alltid att de tyckte om att utföra aktiviteten. Aktiviteten ”hemliv” var den näst mest utförda aktiviteten, men som oftast skattades som att kvinnorna varken tyckte om eller inte tyckte om att utföra aktiviteten. Författarna tolkar detta resultat som att aktiviteterna, ”arbete och sysselsättning”, ”utbildning”, ”motion”, som utfördes mer sällan var mer meningsfulla för kvinnorna än aktiviteten ”hemliv” som utfördes mer ofta. Kielhofner (2002) och Trombly & Creek (2002) menar att delaktighet i meningsfull aktivitet är viktigt för att utveckla och bibehålla fysisk hälsa, mental hälsa och livstillfredsställelse. Detta skulle i så fall medföra att kvinnorna troligen skulle få bättre hälsa och välbefinnande om de utförde de aktiviteter som de tycker om och upplever som meningsfulla. Trots detta kan författarna se att majoriteten av kvinnorna är tillfredsställda med sin vardag. Författarna anser därför att genom studiens resultat kan man inte säga att kvinnorna skulle få bättre hälsa och välbefinnande, bara genom att kvinnorna skulle utföra de aktiviteter som de tycker om att göra i större utsträckning. Resultatet visade att fler kvinnor ville utföra aktiviteterna; ”arbete och sysselsättning”, ”motion” och ”utbildning”, i större utsträckning. I och med detta anser författarna ändå att Kielhofner och Creek (2002) har en poäng med sin åsikt. Vidare tror författarna att anledningen till att aktiviteten ”hemliv”, ändå utfördes i så stor utsträckning kan berott på kvinnornas roll i familjen. Enligt Kielhofner (2002) påverkas delaktigheten i aktivitet av personens unika motiv, roller, vanor, styrkor och svagheter. Kielhofner menar vidare att de flesta människors liv innehåller flera olika typer av deltagande i aktivitet vilket gör att individen anpassar sig till aktiviteterna och därmed skapas en aktivitets identitet, som är en känsla av vem man är och önskar vara som aktiv människa. Författarna funderar över om det kan ha varit så att flera av kvinnorna i studien hade en stark roll som innebar att de skulle sköta om hemmet dvs. de har skapat en aktivitetsidentitet som i så fall skulle det innebära att deltagande i aktiviteter i hemmet krävde stort engagemang. Arbetslivsinstitutet

(www.arbetslivsinstitutet.se) visade genom resultatet i sin studie att många kvinnor från Iran ofta lever ett osynligt liv i hemmet och har informella jobb. Utifrån arbetslivsinstitutets studie och resultatet från denna studie kan författarna anta att det finns ett förväntat beteende från den sociala miljön på den iranska kvinnans roll i aktiviteter i hemmet. Kielhofner (2002) menar att i olika aktivitetsmiljöer finns det olika förväntningar som främjar vissa typer av beteende och aktivitetsutföranden och hindrar andra. Den svenska kvinnan har generellt under en tio års period minskat sin obetalda arbetstid, vid hushållsrelaterade sysslor med 40 minuter per dag. Trots det är det fortfarande kvinnan som mestadels stannar hemma från det betalda arbetet vid skaffandet av barn (Erlandsson LK 2003). Författarna anser att samma sak kan gälla kvinnorna i studien. Om så är fallet kan en orsak till att det var så mycket tid som spenderades till aktiviteten ”hemliv”, kanske bero på att flera av kvinnorna i studien kunde ha haft barn.

Utifrån resultatet kom författarna fram till att aktiviteterna ”arbete och sysselsättning”, ”rekreation/fritidssysselsättning utanför hemmet” var de aktiviteter som kvinnorna vid flest tillfällen utförde tillsammans med någon person utanför familjen, men båda dessa aktiviteter anser författarna utfördes sällan i jämförelse med de andra aktiviteterna som utfördes. Författarna anser att detta visar att kvinnorna inte i någon större utsträckning är delaktiga i ett socialt samhälle utanför familjens och släktens kretsar. Författarna kan genom studiens resultat se en överensstämmelse mellan studiens kvinnor och hur Eyruml (1998) betraktar de iranska familjernas relation till samhället. Eyruml (1998) menar att de iranska familjerna i Sverige ofta är isolerade kärnfamiljer med ett begränsat umgänge med andra. Författarna anser att det finns en likhet mellan det Eyruml menar om iranska familjer och studiens kvinnor, då aktiviteter utfördes mestadels i hemmet tillsammans med familjemedlemmar eller ensamt. Författarna anser att de kvinnor i studien som i mindre utsträckning deltog i aktiviteter tillsammans med personer utanför familjen i ett socialt sammanhang, riskerar i högre grad att få eller ha dåligt hälsa och välbefinnande än de kvinnor som har större delaktighet i samhället. Författarnas åsikt styrks av folkhälsoinstitutet (2004) som menar att delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningar för folkhälsan. Författarna anser att en orsak till att kvinnorna i studien har ett mindre kontaktnät utanför familjen kan bero på att dessa kvinnor har andra erfarenheter med sig från sin kultur. Kielhofner (2002) menar att delaktighet innebär att ta del i samhället med sina erfarenheter. Dessa erfarenheter skaffar individen sig i sitt sociokulturella sammanhang. Författarna anser utifrån detta resonemang att om man flyttar till ett annat land och till en ny kultur, ändras det sociokulturella sammanhanget vilket kan medföra att kvinnorna får svårigheter att anpassa sig till det nya sociokulturella sammanhanget. Författarna anser i enlighet med Kielhofner (2002) att olika kulturer bidrar till olika vanor, roller, styrkor och svagheter som i sin tur påverkar kvinnornas delaktighet. Kielhofner (2002) menar att miljön antingen kan möjliggöra eller hindra delaktighet. En tanke författarna fick när de arbetade med studien var att det kan vara så att det svenska samhället inte är tillräckligt stödjande för invandrare och därför blir det extra svårt för dem att bli delaktiga i samhället.

Tidigare studier har visat att arbetsterapeuter har haft svårigheter vid arbete med invandrapatienter (Löfqvist och Eklund 1995, Kinébanian och Stomph 1992, Willard, Spackman, Crepeu, Cohn och Schell 2003). Enligt studierna beror svårigheterna på att de arbetsterapeutiska instrumenten inte är kulturellt anpassade och att arbetsterapeuternas kunskap om olika kulturer är bristfällig. ICF (Socialstyrelsen 2003) menar att omgivningen kan göra inskränkningar på en persons delaktighet genom avsaknad av underlättande faktorer. Författarna anser detta sker när arbetsterapeuten möter en kvinna med invandrar bakgrund när arbetsterapeuten inte har kunskap om dennes kultur och vilka inskränkningar hennes

kulturella bakgrund medför för hennes delaktighet. Följaktligen blir det i miljön en avsaknad av underlättande faktorer för kvinnan när arbetsterapeuten inte har den rätta multikulturella kompetensen. Genom detta har arbetsterapeuten svårt att förstå kvinnan och får svårt att sätta upp rätt behandlings mål. Hagedorn (2001) definierar delaktighet som en definition på hur individen använder sin tid. Informationen om hur en person använder sin tid är värdefullt för en arbetsterapeut eftersom det tydligt kan visa områden med obalans och dysfunktion. Författarna anser utifrån Hagedorns resonemang kring delaktighet att den praktiska verksamheten kan använda resultatet från denna studie för att få en inblick i vad dessa kvinnor fyller sin vardag med samt hur de själva ser på sina liv, detta för att arbetsterapeuten ska få bättre strategier för att sätta upp rätt mål och erbjuda rätt behandling. Vidare anser författarna att det behövs mer forskning inom området för att arbetsterapeuter på bästa sätt ska kunna inhämta bättre kunskap inom området samt för att kunna anpassa arbetsterapeutiska instrument efter flera kulturer. Enligt Creek (2002) är det inom arbetsterapi viktigt att varje människa ses som en unik individ och som en helhet och inte som en separat enhet. Författarna anser att detta inte kan följas om arbetsterapeuten använder instrument som inte är kulturellt anpassade. Instrumenten idag är oftast baserade på medelklass européer eller européamerikaners livsstil och erfarenheter (Williard, Spackam, Crepeu, Cohn, Schell 2003).

Utifrån ovanstående resonemang och utifrån vad Kinébanian & Stomph (1992) menar med att det finns ett behov av att utveckla strategier och anpassningar av arbetsterapeutiska mål för att bättre kunna möta klienter från olika kulturer, anser författarna att det är viktigt att redan på arbetsterapeututbildningen, erhålla en multikulturell kompetens med syfte att få en vidare syn på människor i olika kulturer och genom det lära sig strategier över hur man senare kan arbeta med målgruppen. Författarna anser att det är viktigt att studenterna under arbetsterapeututbildningen får tillfälle att uppmärksamma sin egen självinsikt vad gäller sin egen och andras kultur. Detta då Willard, Spackman, Crepeu, Cohn, Schell (2003) menar att arbetsterapeuten behöver ha en bra självinsikt för att förstå sin egen och andras kultur. Författarna anser att denna studie kan användas som underlag till vidare forskning inom området.

Författarna anser att Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, FSA, ska våga lyfta frågan om etisk bakgrund mer och inte behandla frågan så tabu belagt som den idag verkar göras. En bra början till detta anser författarna är att FSA gör sin fråga om utländsk härkomst obligatorisk. Författarna menar att så som FSA behandlar frågan idag, då frågan inte är obligatorisk, gör den ingen nytta samt att statistiken blir missvisande.

Författarna är medvetna om att resultatet på denna studie inte är statistiskt generaliserbart, då urvalet inte är representativt av alla kvinnor från Iran. Författarna anser ändå att resultatet är viktigt, då det ger en bild över dessa 20 kvinnors aktiviteter och delaktighet i samhället.

Författarna anser att fortsatt forskning där man kartlägger hur invandrare upplever bemötandet av arbetsterapeuten skulle vara intressant. Detta för att det skulle kunna utveckla diskussionen kring kulturella skillnader och vilken betydelse det har för det arbetsterapeutiska yrket.

Referenser:

Bell J. (2000) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund studentlitteratur.

Creek J. (2002) *Occupational Therapy and Mental Health*. 3rd ed. London: Churchill Livingstone.

DePoy E. Gitlin L.N. (1999) *Forskning – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Erlandsson LK 2003. *101 Women's Pattern of Daily Occupations – Characteristics and Relationships to Health and Well-being*. Grahn's Tryckeri AB, Lund.

Eyruml R (1998) *Iranska familjer i Sverige – ett nordeuropeiskt samhälle*. Bokförlaget invand-Lit, Angered

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. (1998) *Etisk kod för arbetsterapeuter*. Nacka

Hagedorn R (2001). *Foundatios for practice in occupational therapy*. Edingburg: churchill livingstone 3rd ed

Harvey A, Pentland A, Lawton P, Mccol M (1999). Time- use reasearch in the social science. sida 19-42 New York Kluwer Academic / Plenom Publisher

Kielhofner G (2002). *A model of human occupation: Theory and application* Baltimore, MD : Lippincott Williams & Wilkins , cop

Kinébanian A, Stomph M. *Cross-cultural occupational therapy: A critical reflection*. The American Journal of Occupational Therapy. 1992 Aug; 46(8): 751-7. (20 ref)

Löfqvist C, Eklund M (1995). *Mångkulturell kompetens inom arbetsterapi – Sex arbetsterapeuters reflektioner kring sitt arbete med invandrarpatienter*. Lunds universitet.

Melin R, Fugl-Meyer KS, Fugl-Meyer AR. *Life satisfaction in 18 – to 64 – year-old Swedes: in relation to education, employment situation, health and physical activity*. Journal of Rehabilitation Medicine. 35(2):84-90, 2003 Mar. (17 ref)

Socialstyrelsen (2000:3). *Olika villkor - olika hälsa - En studie bland invandrare från Chile, Iran, Polen och Turkiet*. Tryck: Ale Tryckteam AB, Bohus, april.

Socialstyrelsen (2003) *Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa : svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)*. Vällingby

Trombly, Catherine A, Vining M, Radomsky (2002) *Occupational Therapy for Physical Dysfunction*. Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins , cop 5th ed.

Viveka Enander (2001) *Mitt namn är Iran – åtta möten med iranska kvinnor*. Boréa Bokförlag Umeå.

Vogel J, Hjern M, Johansson SE. (2002) *Integration till svensk välfärd? - Om invandrades välfärd på 90-talet*. Statistiska centralbyrån, SCB-tryck Örebro.

Wiking E, Johansson S, Sundqvist J. *Ethnicity, acculturation, and self reported health. A population based study among immigrants from Poland, Turkey and Iran in Sweden.* Journal of Epidemiology and Community Health. 58(7):574-82, 2004 jul. (25 ref)

Williard H, Spackman C, Crepeu E, Cohn E, Schell B. (2003) *Williard & Spackman's occupational therapy* 10th ed. Philadelphia, Pa. : Lippincott Williams & Wilkins , cop.

World Health organisation (2004). *International classification of functioning, disability and Health.* Geneva: World Health Organisation.

Internetadresser

WFOT (2004) http://www.wfot.org/WFOT_information/default.cfm Hämtat 2004-09-29

www.sos.se/kompetensbeskrivningar/arbetsterapeut Hämtat 2004-09-29

[www.arbetslivsinstitutet.se/press /detaljerad.asp?relid=381](http://www.arbetslivsinstitutet.se/press/detaljerad.asp?relid=381) Hämtat den 2005-03-30 klockan 08:54

www.migrationsverket.se Hämtat den 25 maj 2005 klockan 15:30

Utdrag ur enkät

Vi vill tacka för att Du har valt att medverka i vår studie.

Syftet med studien är att undersöka invandrade kvinnors delaktighet i samhället. Det vi vill få reda på mer specifikt är vad du gör på dagarna och hur tillfredställd du är med det.

Resultatet av studien kommer att presenteras anonymt och behandlas konfidentiellt, och inget som kommer fram i studien kommer att kunnas spåras till dig.

Förklaring av enkäten.

Enkäten består av två delar. Den första delen består av en aktivitets dagbok, där du fyller i vad du gör, och vid vilken tid du gör det. Dagboken skall innehålla vad du har gjort under en dag så det är viktigt att det är du själv som svarar. Efter att dagboken har fyllts i svarar du på de allmänna frågorna som kommer i slutet av enkäten.

Nedan ser du ett exempel på hur det kan se ut när man fyller i dagboken. Den som har fyllt i här har varit och handlat mellan klocka 8.00 – 9.00, hon gjorde det tillsammans med sina barn, hon tyckte aktiviteten var viktig, samt tyckte om att göra aktiviteten.

Tid	Vad gjorde Du?	Bestämde du själv att du skulle göra aktiviteten? 1 = Ja 2 = Nej	Med vem gjorde du aktiviteten? 1 = Ensam 2 = Make 3 = Barn 4 = Hela familjen 5 = Släkting 6 = Vän 7 = Annan	För mig är den här aktiviteten? 1 = Extremt viktig 2 = Viktig 3 = Spelar ingen roll 4 = Gör det helst inte 5 = Aktiviteten är slöseri med tid	Hur mycket tyckte du om att göra aktiviteten? 1 = Tycker om mycket 2 = Tycker om det 3 = Varken tycker om eller inte tycker om 4 = Ogillar det 5 = Ogillar det starkt
8.00-8.30	Handlade	1 2	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
8.30 – 9.00	Handlade	1 2	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5